

Noční rozhovor

Převod materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
21

Téma

Setkání s Ježíšem je tak velká změna jako nové narození.

Cíle

- Děláte přemýšlejší nad tím, že nejsou jen dětmi svých rodičů, ale i dětmi Pána Boha.
 - Děláte se spolu s Nikodémem dovedí, že uvěřit Pánu Bohu je jako se znovu narodit. Tak velká změna to je a nemůžeme ji způsobit sami.
 - Děláte si uvědomují, že některé věci jako lidé máme ve své ruce, můžeme si je koupit, udělat, některé musí být dány shůry.
-

Pro učitele

Biblický text: J 3,1–11

Výkladové poznámky

Ježíš — „janovský“ Ježíš. Co se v dnešním příběhu dovídáme o Ježíši? Nikodémovo oslovení je vyznáním, kterým říká, kým pro něj Ježíš je. Mistr, učitel, který přišel od Boha. Jiné znamení. V rozhovoru Ježíš opravdu vystupuje jako učitel. Dává otázky, podivuje se nad neznalostí, vede k porozumění, dalšímu poznání.

Nikodém. Prominentní Žid, farizej, jeden z vědců, pravděpodobně člen židovské rady (synedria).

O Nikodémovi píše u Jana ještě dvakrát: je to „ten, který k němu přišel“ (J 7,50), resp. „který k němu přišel v noci“ (J 19,39).

V synoptických evangeliích se s Nikodémem nepotkáváme, ale jsou zde rozhovory v něm podobné: například je to spor o daň císaři (Mk 12,13–17; par. Mt 22,15–22, Lk 20,20–26) a rozhovor s bohatým mládencem (Mk 10,17–22; par. Mt 19,16–22, Lk 18,18–23).

Nikodém je Ježíšův (asi tajný) sympatizant. K Ježíšovi přistupuje jako k učiteli. Zvláštnímu učiteli, který přišel od Boha.

Proč přichází v noci? Možná ze strachu. Nicméně učené židovské debaty se často vedly v příjemném chladu noci. Zajímavá je také souvislost mezi tmou noci, v které Nikodém přichází, a světem, o kterém mluví Ježíš. V Janově evangeliu může jít o záměrný kontrast.

Proč Nikodém přichází? Otevře rozhovor s Ježíšem svým názorem na to, kdo Ježíš je. Je to v podstatě jeho vyznání. Ježíš reaguje hned na toto oslovení, zdá se, jako by věděl, o čem chce Nikodém mluvit.

Janovo evangelium je často psané formou rozhovoru. Ježíš je otázkou vyzván, aby něco vysvětlil, případně pokračuje v odpovědích na několik dalších nechápavých dotazů. V evangeliu jsme opakovaně svědky tzv. „pedagogických nedorozumění“, díky nimž je víc více vysvětlena. Tím jsme jako čtenáři také více vtaženi do textu, nejsme jediní, kdo slovy nerozumí, už tenkrát se vždy někdo našel, kde se podívil nebo zeptal vlastně za nás.

Téma rozhovoru. Kdo je Ježíš? Co je to víra? Kde se bere? Boží království — kde jde o Ježíšovu totožnost, jde o Boží království.

Víra. Jakoby mimochodem se dovídáme, že Ježíš má zvláštní znamení a zázraky. Ježíš ale Nikodéma upozorňuje, že víra, která stojí jen na zázracích, je labilní. V rozhovoru jde o základ víry a její správné rozměry.

Narození. Ve Starém zákoně není pojetí a narození dítěte biologickou přirozeností, u mnoha důležitých postav jsme vedeni k tomu, abychom si uvědomili, jak nesamozřejmě bylo jejich narození. Sára poala Izáka ve stáří, podobně byla dlouho neplodná Rebeka a Ráchel, Samuelova matka Chana i matka Jana Křtitele Alžběta, Marie poče Ježíše z Ducha.

Voda a Duch. Pravděpodobně je zde míněn odkaz na křest. Položen je přitom důraz na jeho vnitřní význam, při křtu je zásadní Duch, voda ustupuje do pozadí. Kde se Duch bere?

Nikodém se ptá po něčem nemožném (vstoupit znovu do těla matky), proměna přisobená Duchem je také něco nepochopitelného, nevysvětlitelného. Nicméně Nikodém jako učitel zákona by to měl znát. Boží lid (Izrael) sám je dílem Božího Ducha, byl tedy „počat“ podobným způsobem (Dt 32,18; Iz 1,2; 45,10; Jr 2,27; Oz 2,1), u proroka je zaslíbená obnova z Ducha (Jl 3,1nn; Iz 32,15; 44,3; Jr 31,31nn; Ez 36,25n)

Vanutí Ducha je jako vanutí větru. Lidé tenkrát nevěděli, kde se vítr bere, podobně je to s Duchem. (V češtině je navíc stejné slovo pro vítr a ducha.)

Úskali

Janovo evangelium je už samo teologií a výkladem. Není ale snadné mu rozumět.

V naší evangelické tradici nejsme zvyklí na důraz na narození z Ducha.

Odkazy

Biblické: Ez 37,1–14 (Údolí suchých kostí)

Zumstein, Jean: *Slovo v setmělém světě — Objevování Janova evangelia a jeho čtenářů*. Třebenice: Mlýn, 1995.

Porsch, Felix: *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

Máme před sebou obrázek miminka... vybavujete si každý nějaké malé dítě ve svém okolí? Sourozenec váš nebo vašeho kamaráda, malé dítě tady ve sboru. Co takové dítě potřebuje? Mohlo by existovat bez rodičů? (Potřebuje oblečení, jídlo, postýlku... ještě něco?) Jak se dítě vyvíjí? Jak se z něj stane velké dítě a pak

i dospělý člověk? Je to pořád ten samý — Honzík, Pavel, ta samá Markéta nebo Hanička?

Dítě roste, vyvíjí se, dospívá, dostává rozum, poznává svět. Přitom je také důležité, jestli ho má někdo rád. Bez toho sice vyroste, ale většinou není moc šťastné.

Některé děti chodí do kostela, postupně se seznamují s příběhy o Pánu Bohu.

Za Ježíšem jednou přišel na návštěvu dospělý studovaný pán. Myslel si, že už skoro všechno ví, Bibli znal bezmála zpaměti a chtěl si s Ježíšem povídat o víře a Pánu Bohu. Ježíš mu ale řekl, že věřit v Pána Boha se nenaučí z knížek, je potřeba mnohem větší změna, je to jako by se znovu narodil.

Když jsou děti (až už jako miminka nebo jako větší) a nebo dospělí v kostele pokřtěni, stanou se přitom dětmi Pána Boha. Je to podobná velká změna, jako když se člověk narodí. Když je jako když vás někdo vezme do náruče a má vás přitom rád jako táta a máma nebo ještě víc, když by to šlo. Pán Bůh.

Pomůcky: Panenka nebo obrázek miminka.

Aktivita: Nad obrázky miminek/dětí si povídejte, co všechno děti potřebují, aby dobře vyrostly, můžete to kreslit. Nebo se zkusit obléct do nějakých malých šatů. Proč to nejde? Jak by to mohlo jít? (Kdybyste se zmenšili. Stává se to?)

Mladší školní děti

Slunce už dávno zapadlo, je noc. Ježíš se chystá k spánku, vtom někdo klepe na dveře. Vchází starší muž. Nikodém. Není to jen tak někdo, je členem židovské rady, zná velmi dobře Bibli a všechna židovská pravidla a zákony dodržuje.

Proč přichází v noci? Možná nechce, aby Židé věděli, že se setkal s Ježíšem. Možná přišel večer, protože pro něj nový den začíná už večer, možná je zvyklý, že se o důležitých věcech diskutuje v noci, kdy není tak horko, člověk se lépe soustředí, s ostatními židovskými učiteli to dělávají taky tak.

Nikodém Ježíše osloví velmi uctivě: „Mistře, vím, že jsi učiteli, který přišel od Boha. Protože takové věci, jaké děláš ty, by žádný člověk sám od sebe nedokázal. Nepřichází s tebou už Boží království?“

Ježíš se dívá pozorně na Nikodéma a tuší, o čem by s ním rád mluvil.

„Nikodéme, Boží království je opravdu velká změna. Ale není vidět ani slyšet. Většinou se s ním nesetkáš tam, kde je spousta lidí nebo se dějí velkolepé zázraky. Dokážeš ho poznat nějak jinak, jinými otázkami, otázkami víry.“

Nikodém je zvyklý hodně číst v knihách, mluvit s moudrými lidmi, chce věcem rozumět. Proto také přišel za Ježíšem. Slyšel o něm, o zvláštních věcech, které udělal.

„Jak to myslíš, Ježíši?“

„Člověk se musí znovu narodit, aby viděl Boží království,“ řekl mu Ježíš.

„Jak znovu narodit?“ nechápe Nikodém. „Jako být znovu miminkem, vlézt mám? do bříška? Dělaš si ze mě legraci?“

„Nikodéme, znáš přece ty příběhy, které četl v chrámu a v synagóze. O Abrahamovi a Sáře, Izákovi a Rebece, o Jákobovi a Ráchel, o narození Samuele nebo Jana Křtitele? Všechny ty děti se narodily zvláště. Sáře bylo skoro sto let a dávno už děti mít nemohla. Podle lidí. Ale ty děti se narodily, protože to chtěl Pán Bůh.“

Víra je jako nové narození. Velká zm?na to je a p?itom je to také n?co, co my lidé nem?žeme n?jak zp?sobit, n?komu dát víru, ud?lat, aby uv?řil. To zp?sobí Pán B?h. P?ijde to z vody a z Ducha.“

„Co to znamená?“ ptá se op?t u?ený muž Nikodém.

„O vod? víš z Bible hodn?, Nikodéme.“

„Voda je nezbytná k životu. Když neprší, je to tragédie, je sucho, neúroda, hlad. Voda také o?iř?uje. A vodou prošli Izraelci na cest? z Egypta...“

„A jak je to s Duchem, Nikodéme? Je to jako vítr. Nevíš, kde se bere, kde má za?átek, kam bude foukat, kdy skon?í, co zp?sobí. Podobn? jako s v?trem je to s Duchem od Boha. Nemáš to v ruce, nem?žeš to ovlivnit, naplánovat, sám p?sobit. Zpíváme to tak v r?zných písních: Když Duch Boží zav?je, vstane z mrtvých nad? je...“

„To je píse? Divné to v?ci dnes!“ vyhrkl by Nikodém, kdyby tu píse? znal.

A Ježíš by mohl vypráv?t o Ezechielov? vid?ní nad?je do budoucna. Boží Duch má sílu probudit k životu obrovské mrtvé vojsko. Má taky moc p?sobit víru, má sílu nám otev?ít o?i pro vid?ní Božího království, které už trochu je tady.

Narodit se z vody a z Ducha, p?emýšlí Nikodém, jak by to pro sebe shrnul... Voda k?tu p?ipomíná to mo?e, kterým Izraelci prošli sm?rem k zaslíbené zemi, sm?rem k Božímu království. Duch je t?eba jako vítr, který p?itom foukal. Rozfoukal mo?e, Izraelci vid?li cestu na míst?, kde p?edtím ur?it? nebyla. Nebo kde ji p?edtím ur?it? nevid?li.

„I tak by se tomu dalo rozum?t,“ p?isv?dí Ježíš. „Za mo?em tenkrát lidé byli úpln? jiní. Radovali se, d?kovali Pánu Bohu, on je zachránil.“

Nikodém už chápe mali?ko víc. Ježíš je opravdu u?itel, který p?išel od Boha. Do jeho školy chci chodit. Z vody a Ducha bych se cht?l narodit.

Aktivita: **Foukaná.** Vyzkoušejte si sílu v?tru, foukání. Nap?íklad dofoukat n?kam pingpongový mí?ek; p?evrátit papírovou lo?ku na vod?; rozfoukat tekutou barvu na papí?e; sfouknout n?komu papírovou ?epici.

Neviditelný vítr. Snažte se odhalit, odkud vítr zafoukal. Zapalte sví?ku a d?lejte r?zné pohyby, p?itom sledujte plamen, jak se pohybuje.

Starší školní d?ti

Rozhovor o tom, co si pro život m?že ?lov?k opat?it a zajistit sám, co ne.

P?ipravíme karti?ky s nápisy (nap?.): chleba, d?m, postel, oble?ení, peníze; ?as, p?átelé, dobrá nálada, št?stí, víra.

P?i?azujeme ke karti?kám s nápisem: seženeme sami / neseženeme sami.

U n?kterých v?cí to není jasné...

Poté p?e?teme biblický text J 3,1–9, text se dob?e hodí k p?ed?ítání v rolích, je dobré to p?edem p?ipravit nakopírované a barevn? ozna?ené, kdo co ?te.

Um?li bychom n?co ?íct Nikodémovi na otázku, kterou položil: Jak se to m?že stát?

Co Ježíš myslel t?mi slovy p?edtím?

Více nápad? najdete ve [starší katechetické přípravě](#) z cyklu *Církevní rok*.

Přesah

Nikodém přišel za Ježíšem v noci. Na úvod hodiny můžeme s dětmi mluvit o tom, co kdy dělaly v noci, jestli zažily něco zvláštního, byly třeba na noční hře apod. čím je to v noci jiné?

Se staršími můžeme mluvit o tom, co symbolizuje noc a tma. A co je k tomu kontrastem.

(Tma a ticho ale vůbec nemusí znamenat něco negativního, také není jisté, proč Nikodém přišel v noci. Noc může poskytnout klid a soustředění.)

Můžeme zpívat píseň Temnou, divnou mlhou bloudím a všimnout si, co je to, co přináší světlo do temnoty. Setkal se Nikodém v našem příběhu s nějakým světlem? Co jím bylo?

Nové narození, ona změna, o jaké Ježíš mluví, se dá přirovnat ke změně housenky v motýla. Je to stejný jedinec, ale je jiný, nový.

Liturgie

Písně

Údolí suchých kostí (SV 50); *Prosba* (SV 278); *Živý je Pán* (SV 409); *Zůstať s námi, Pane, když se stmívá* (SV 401); *Temnou, divnou mlhou bloudím sem a tam* (SV 327)

Biblický text k zapamatování

Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží. (J 3,3)

Rituál

[Na plakátu](#) společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chýťte se kolem dokola za ruce a opakujte a zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králo králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Co máte uprostřed břícha? Neukážu vám to, hádejte... kde se tam pupík vzal? Myslíte, že někdo má pupíky dva? Těba dvojáta? Tak o tom se něco dozvíte v nedělní škole.

Nebo: Viděli jste někdy závň sněhu? Kde se bere? Může ji udělat člověk? Hromadu sněhu ano, ale závň to asi nebude (pokud nemá frézu... — pak se tomu ale neříká závň). Dá se naplánovat, že do rána bude před kostelem sněhová závň?

Jiná možnost: odkaz na proměnu housenky v motýla. O takové změně se bude dnes mluvit v nedělní škole...

Modlitba

Pane Bože, nevidíme tě, ale tušíme, že jsi a že nás máš rád. Prosíme, aby o tom věděli i ti, koho nikdo nemá rád, kdo jsou sami. Prosíme, rozfoukávej naše smutky, pomáhej nám se na tebe spolehnout.

Kam dále

[Underlíková, Romana: Ježíš v rozhovor s Nikodémem: svatodušní neděle \(katechet...](#)

[Slavnost Nejsvětější Trojice – roční cyklus A \(kanan.cz\)](#)

Odkaz na píseň

[Divné to včera dnes \(SV50\)](#)

[Prý jde jíz, prý jde, Duchu stvořiteli, Duchu smíření](#)

[Živý je Pán \(SV409\)](#)

[Zstať s námi, Pane, když se stmívá](#)

[Temnou divnou mlhou bloudím sem a tam](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece najdeme sami IV \(s apoštoly, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Jan 3,1–11](#)